

Sygn. akt I Ca 226/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 czerwca 2014r.

Sąd Okręgowy w Zamościu I Wydział Cywilny

w składzie następującym :

Przewodniczący:	SSO Teresa Bodys
Sędziowie:	SSO Halina Bork SSO Elżbieta Koszel (spr.)

Protokolant: st. sekr. sąd. Grażyna Rozkres

po rozpoznaniu w dniu 4 czerwca 2014 r. w Zamościu

na rozprawie sprawy

z powództwa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W.

Oddział w B.

przeciwko M. O.

o uznanie czynności za bezskuteczną

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Rejonowego w Biłgoraju

z dnia 3 lutego 2014 r. sygn. akt I C 85/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że w punkcie I oddala powództwo, w punkcie II koszty procesu między stronami wzajemnie znosi oraz uchyla punkt III;

II. koszty postępowania apelacyjnego między stronami wzajemnie znosi.

Sygn. akt I Ca 226/14

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 3 lutego 2014r. Sąd Rejonowy w Biłgoraju w sprawie z powództwa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. Oddział w B. przeciwko M. O. o uznanie czynności za bezskuteczną - uznał za bezskuteczną w stosunku do powoda umowę o podział majątku wspólnego sporządzoną w formie aktu notarialnego dnia 28 września 2012r. repertorium A Nr (...) przez notariusza Z. K. w Kancelarii Notarialnej w B., celem ochrony wierzytelności Skarbu Państwa – Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, ubezpieczenie zdrowotne oraz Fundusz

Pracy w kwocie łącznej 32 581,16 zł. oraz odsetek za zwłokę liczonych od dnia 23 stycznia 2013r. do dnia zapłaty łącznie i zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 2 400 zł. tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwana M. O. pozostaje w związku małżeńskim z F. O., natomiast pomiędzy nią a jej mężem została zniesiona wspólność majątkowa z dniem 4 listopada 2009 r. Aktem notarialnym sporządzonym przez notariusza Z. K. dnia 28 września 2010r. Rep. A Nr (...), pozwana M. O. i jej mąż F. O. dokonali podziału majątku wspólnego w ten sposób, że prawo własności nieruchomości gruntowej zabudowanej położonej w T., składającej się z działek gruntu ornego, pastwiska i terenu mieszkaniowego, oznaczonych numerami (...) i (...), o powierzchni łącznej 3227 m² nabyła na wyłączną własność M. O.. Są to jedyne nieruchomości, których właścicielem był mąż pozwanej F. O. (wydruk z Kw nr (...), wypis aktu notarialnego, wyjaśnienia pozwanej).

F. O. jest dłużnikiem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy. Łączna kwota wierzytelności na dzień złożenia pozwu wynosiła 32 581,16 zł łącznie z odsetkami i kosztami upomnień (decyzje ZUS, informacja rozliczeniowa).

Na rozprawie w dniu 23 stycznia 2014r. pozwana M. O. oświadczyła, że jej mąż F. O. w listopadzie i grudniu przebywał za granicą, a przed październikiem nie wpłacił żadnej raty zadłużenia.

Pełnomocnik powoda wskazał, że nic mu nie wiadomo, aby zaległości się zmniejszyły.

Na podstawie takich ustaleń **Sąd Rejonowy dokonał następującej oceny prawnej.**

Zgodnie z treścią art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Czynność prawna jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż przed dokonaniem czynności (§ 2 cyt. artykułu). Natomiast, jeżeli skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli uzyskała korzyść majątkową osoba będąca w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, że osoba ta wiedziała, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli (art. 527 § 3 k.c.).

Pozwana M. O. jest żoną F. O., a więc osobą bliską dłużnika. F. O. jest dłużnikiem ZUS – u z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenie społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy od 2008r. W ocenie Sądu I instancji M. O. doskonale wiedziała w jakim celu nastąpił podział majątku wspólnego. Pozwana uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie i z pokrzywdzeniem wierzyciela, jakim jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Oddział w B..

Z tych względów na mocy art. 527 k.c. i 528 k.c., Sąd Rejonowy uwzględnił powództwo w całości oraz na mocy art. 98 § 1 k.p.c. zasądził od pozwanej na rzecz powoda koszty procesu.

Apelację od tego wyroku wniosła powódka.

Apelująca zarzuciła:

I. błąd w ustaleniach faktycznych mający istotny wpływ na treść wyroku, a polegający na:

1/ uznaniu, że zostały spełnione wszystkie konieczne przesłanki warunkujące możliwość skorzystania przez wierzyciela z ochrony pauliańskiej, a mianowicie:

- istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzytelności;

- dokonanie przez dłużnika czynności z osoba trzecią;
- pokrzywdzenie przez wierzyciela wskutek czynności prawnej dokonanej z osobą trzecią;
- dokonanie przez dłużnika czynności ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela;
- uzyskanie wskutek tej czynności korzyści majątkowej przez osobę trzecią;
- działanie osoby trzeciej w złej wierze

w sytuacji, gdy zniesienie wspólności majątkowej między małżonkami nastąpiło 4 grudnia 2009r., podział majątku wspólnego w dniu 28 września 2010r., a więc w czasie kiedy F. O. nie był dłużnikiem Z.U.S. i umowy te zostały zawarte wyłącznie z powodów rodzinnych; nie może być mowy o pokrzywdzeniu wierzyciela, którego w chwili dokonywania czynności nie było; niedopuszczalne jest uznanie, iż dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, jeżeli dług ani wierzyciel nie istniał, a więc w chwili dokonywania czynności nie mogła towarzyszyć dłużnikowi świadomość pokrzywdzenia przyszłego wierzyciela; działanie pozwanej jako osoby trzeciej nie było działaniem w złej wierze ponieważ umowy między nią a mężem zostały zawarte wyłącznie z powodów rodzinnych i napiętej sytuacji w małżeństwie;

2/ przyjęciu, iż między czynnością prawną dłużnika, jego niewypłacalnością oraz pokrzywdzeniem wierzyciela zachodzi warunek konieczny, czyli określony związek przyczynowy, podczas gdy dokonanie zaskarżonej czynności nie miało żadnego wpływu na powstanie lub pogłębienie jego niewypłacalności, co Sąd pominął i nie rozważył w uzasadnieniu wyroku;

II. błędne ustalenie w wyroku wierzytelności na kwotę 32 581,16 zł, podczas gdy kwota ta wynosiła 23 495, 35 zł;

III. naruszenie art. 102 k.p.c. przez jego niezastosowanie w zakresie orzeczenia o kosztach procesu.

Podnosząc takie zarzuty apelująca wносиła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, ewentualnie uchylenie wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Porządkowo Sąd Okręgowy stwierdza, że w wyroku Sądu I instancji błędnie wskazano datę umowy o podział majątku wspólnego: 28 września 2012r. zamiast 28 września 2010r. Fakt ten nie wymaga jednak sprostowania wobec treści orzeczenia Sądu II instancji.

W pierwszej kolejności należy podnieść, że nie są zasadne te zarzuty apelacji, które zawierają argumentację, iż w dniu 28 września 2010r. F. O. nie był dłużnikiem Z.U.S. Z dokumentów znajdujących się w księdze wieczystej Kw. Nr (...) wynika, że przed tym dniem w dziale IV księgi wieczystej obejmującej działki nr (...) i (...) położone w T., stanowiące współwłasność F. O. i M. O. była wpisana hipoteka przymusowa kaucyjna do sumy najwyższej 6 322,76 zł na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, zabezpieczająca wierzytelność z tytułu niezapłaconych należności wskazanych w decyzji z dnia 26 maja 2010r., nr (...) M. O. nie tylko wiedziała o wierzytelności, ale zobowiązała się zwolnić męża F. O. z tego długu i przejęła w całości na siebie obowiązek zapłaty należności z tytułu składek na ubezpieczenie wskazane w decyzji Zakładu Ubezpieczeń w B. z dnia 26 maja 2010r., Nr (...) (§ 4 umowy o podział majątku wspólnego F. O. i M. O. z dnia 28 września 2010r. Okoliczności te były również znane powodowi w dacie wniesienia pozwu (odpis umowy Rep. A Nr (...) – k. 6 – 8 i kserokopia decyzji z dnia 26 maja 2010r., Nr (...) - dołączone do pozwu). Powód nie wykazał i nie podjął żadnej próby udowodnienia czy egzekwował od M. O. należność wobec przejęcia przez nią długu swojego męża, obciążającą ją od dnia 28 września 2010r. Wręcz przeciwnie – decyzję tę i decyzje o wymiarze składek z późniejszego okresu w stosunku do dłużnika F. O. wskazuje jako podstawę faktyczną żądania w niniejszej sprawie.

W tym kontekście istotnym jest, że jako podstawę prawną żądania pozwu strona powodowa podaje art. 527 § 3 k.c. i art. 528 k.c. (a nie art. 530 k.c.). Wskazane przez powoda przepisy dotyczą stanu istniejącego w dacie dokonania czynności prawnej, a więc odnoszą się do zadłużenia istniejącego w tej dacie, gdyż osoba trzecia uzyskująca korzyść majątkową powinna mieć świadomość jego istnienia.

W świetle art. 527 k.c. i art. 530 k.c. zachodzą istotne różnice w sytuacji, gdy uznania za bezskuteczną dochodzi wierzyciel, którego wierzytelność istniała w chwili dokonywania tej czynności, a w sytuacji, gdy wierzytelność powstanie dopiero w przyszłości. W pierwszym przypadku wystarczy, że dłużnik działał tylko ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela, w drugim natomiast przepis art. 530 k.c. wymaga, aby dłużnik, dokonując czynności, działał z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela (zob. wyrok S.A. w Lublinie z dnia 25 kwietnia 2013r., I Ca 41/13, LEX nr 1321990). Skoro podstawą żądania pozwu nie jest art. 530 k.c., nie jest istotna wielkość zobowiązań F. O. w stosunku do powoda po dniu 28 września 2010r., gdyż należności te nie były objęte świadomością pozwanej w tym dniu.

Powód przed Sądem I instancji nie wykazał dokładnie jaki jest stan zadłużenia F. O. w związku z należnościami na rzecz powoda istniejącymi na dzień 28 września 2010r. i nieuiszczonymi do obecnego czasu oraz nie uczynił tego w związku ze zobowiązaniem Sądu Okręgowego. Z pisma pełnomocnika powoda z dnia 11 czerwca 2014r. w żaden sposób to nie wynika, natomiast z dołączonego do niego rozliczenia komórki wewnętrznej powoda należy wysnuć wniosek, że część podanych w nim należności została przejęta przez pozwaną na mocy § 4 umowy z dnia 28 września 2010r., natomiast odnośnie kwot od 26 maja 2010r. do 28 września 2010r. (w niewielkiej łącznej sumie) nie podano czy nie zostały one uiszczone w późniejszym czasie.

Podstawową przesłanką zarówno z art. 578 k.c., jak i art. 530 k.c. jest natomiast niewypłacalność, bądź niewypłacalność w większym stopniu dłużnika po dokonaniu czynności, na mocy której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową. Z rozliczenia dołączonego do pisma procesowego pełnomocnika powoda z dnia 11 czerwca 2014r. wynika, że F. O. w dalszym ciągu prowadzi działalność gospodarczą oraz uiszczał na rzecz powoda pewne należności tytułem składek w 2013r. i 2014r., nadto strona powodowa nie wykazała, że podjęła próbę egzekucji należności w stosunku do tego dłużnika, która prowadziłaby do udowodnienia przesłanki jego niewypłacalności. Powództwo jako nieudowodnione nie może być uwzględnione.

Z tych względów na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok i powództwo oddalił.

Orzeczenie o kosztach postępowania za I i II instancję ma podstawę prawną w art. 102 k.p.c. Okoliczności sprawy wskazują, że pozwana nie uiszczając na rzecz powoda długu przejętego za męża w dniu 28 września 2010r. i istnienia w dacie wniesienia pozwu jeszcze pewnych zadłużeń względem powoda m. in. z tego tytułu, dała podstawę do wytoczenia powództwa i koszty procesu na jej rzecz nie powinny być zasądzone.